

DOI: 10.58423/2786-6742/2024-6-445-456
УДК 657.6:658.115

Олена ЦЯТКОВСЬКА

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри податкового менеджменту
та фінансового моніторингу,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
м. Київ, Україна
ORCID ID: 0000-0001-8825-9778,
Researcher ID K-8603-2018

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ НЕФІНАНСОВИХ АКТИВІВ ДЕРЖАВНИХ УСТАНОВ

Анотація. Одним із основних активів державних установ, який в результаті господарської діяльності потребує детальному аналізу, оцінюванню, контролю та моніторингу є об'єкти нефінансових активів. Відповідно в кожній установі доцільно створювати відповідну систему внутрішнього аудиту, яка буде сформована з елементів націлених на об'єктивну оцінку діяльності установи та всіх процесів з метою дотримання законодавства, цільового використання бюджетних коштів, ефективності діяльності, управління ризиками з метою їх покращення та надання рекомендацій щодо вдосконалення. Питання побудови ефективної системи внутрішнього аудиту з використанням ризико-орієнтованого підходу залишається невирішеним як в науковому середовищі, так і практичному. Метою статті є дослідження системи внутрішнього аудиту нефінансових активів в державних установах через виокремлення особливостей розвитку системи внутрішнього аудиту, зокрема основних елементів внутрішнього контролю на основі ризико-орієнтованого підходу. У процесі дослідження особливостей розвитку внутрішнього аудиту нефінансових активів державних установ використовувалися такі методи, як узагальнення і групування – при визначенні класифікаційних ознак для класифікації ризиків для управління державними установами, аналіз та синтез - використано при дослідженні наукової та нормативно-правової літератури, а також логічний та емпіричний метод при формуванні системи внутрішнього контролю на основі ризико-орієнтованого підходу. За результатами дослідження узагальнено, що внутрішній контроль – це управління ризиками зі сторони керівництва установи, а внутрішній аудит – це вже оціночна діяльність не тільки функціонування процесів в установі, але і оцінка внутрішнього контролю також. Встановлено основну мету внутрішнього аудиту, а також систематизовано та запропоновано класифікацію ризиків в управлінні державними фінансами на основі ризико-орієнтованого підходу, що сприяло проаналізувати особливості розвитку його. Систематизовано, узагальнено та запропоновано такі основні елементи системи внутрішнього аудиту нефінансових активів державних установ, як планування, визначення ризиків, ідентифікація ризиків та формування матриці оцінки ризиків. Проте проблемними та дискусійними залишаються питання щодо оцінки ризиків в системі внутрішнього аудиту через формування матриці ризиків та картування їх.

Ключові слова: внутрішній аудит, внутрішній контроль, бухгалтерський облік, нефінансові активи, державна установа, ризико-орієнтований піхід

JEL Classification: M41, M42

Absztrakt. A nem pénzügyi eszközök a közintézmények egyik fő eszköze, amely a gazdasági tevékenység eredményeként részletes elemzést, értékelést, ellenőrzést és monitoringot igényel. Ennek megfelelően célszerű minden intézményben megfelelő belső ellenőrzési rendszert létrehozni, amely az

intézmény tevékenységének és valamennyi folyamatnak a törvényeknek való megfelelés érdekében történő objektív értékelését célzó elemekből alakul ki, a költségvetési források célzott felhasználása, a teljesítmény, a kockázatkezelés javítása érdekében, és ajánlásokat tesz a javításukra. A hatékony belső auditrendszer kockázatalapú megközelítéssel történő kiépítésének kérdése mind a tudományos, mind a gyakorlati környezetben továbbra is megoldatlan. A cikk célja a nem pénzügyi eszközök belső auditrendszerének vizsgálata közintézményekben, kiemelve a belső auditrendszer kialakításának sajátosságait, különös tekintettel a kockázatalapú megközelítésen alapuló belső audit főbb elemeire. A közintézmények nem pénzügyi eszközei belső auditjának fejlődési sajátosságainak tanulmányozása során a következő módszereket alkalmazták: általánosítás és csoportosítás - a közintézmények irányítására vonatkozó kockázatok osztályozási kritériumainak meghatározásakor, elemzés és szintézis - a tudományos és szabályozási szakirodalom tanulmányozásakor, valamint logikai és empirikus módszerek a kockázatalapú megközelítésen alapuló belső auditrendszer kialakításakor. A tanulmány eredményei alapján általánosítható, hogy a belső ellenőrzés az intézmény vezetése által végzett kockázatkezelés, a belső audit pedig nemcsak az intézményen belüli folyamatok működésének, hanem a belső ellenőrzés értékelésének értékelési tevékenysége is. Meghatározzák a belső audit fő célját, valamint rendszerezik és javaslatot tesznek a kockázatok kockázatalapú megközelítésen alapuló, az államháztartási gazdálkodásban jelentkező kockázatok osztályozására, amely segítette elemezni a kialakulásának sajátosságait. Az állami intézmények nem pénzügyi eszközeinek belső auditálási rendszerének fő elemei, mint például a tervezés, a kockázatok meghatározása, a kockázatok azonosítása és a kockázatértékelési mátrix kialakítása, rendszerezésre, összefoglalásra és javaslatra kerülnek. A belső auditrendszerben a kockázatértékelés kérdései a kockázati mátrix kialakításával és azok feltérképezésével azonban továbbra is problematikusak és ellentmondásosak maradnak.

Kulcsszavak: belső audit, belső ellenőrzés, számvitel, nem pénzügyi eszközök, közintézmény, kockázatalapú megközelítés

Abstract. One of the main assets of state institutions, which as a result of economic activity requires detailed analysis, evaluation, control and monitoring, are objects of non-financial assets. Accordingly, it is expedient to create an appropriate internal audit system in each institution, which will be formed from elements aimed at an objective assessment of the institution's activities and all processes with the aim of complying with legislation, targeted use of budget funds, operational efficiency, risk management with the aim of improving them and providing recommendations on improve. The issue of building an effective internal audit system using a risk-oriented approach remains unresolved both in the scientific environment and in practice. The purpose of the article is to study the system of internal audit of non-financial assets in state institutions by highlighting the features of the development of the internal audit system, in particular the main elements of internal control based on a risk-oriented approach. In the process of researching the specifics of the development of the internal audit of non-financial assets of state institutions, methods such as generalization and grouping were used - in determining classification features for the classification of risks for the management of state institutions, analysis and synthesis - used in the study of scientific and regulatory literature, as well as logical and an empirical method in the formation of an internal control system based on a risk-oriented approach. Based on the results of the study, it is summarized that internal control is risk management on the part of the institution's management, and internal audit is already an assessment activity not only of the functioning of processes in the institution, but also the assessment of internal control. The main purpose of the internal audit was established, as well as the classification of risks in the management of public finances was systematized and proposed based on a risk-oriented approach, which helped to analyze the peculiarities of its development. Systematized, summarized and proposed such basic elements of the internal audit system of non-financial assets of state institutions as planning, risk definition, risk identification and formation of a risk assessment matrix. However, issues regarding risk assessment in the internal audit system through the formation of a risk matrix and their mapping remain problematic and debatable.

Keywords: internal audit, internal control, accounting, non-financial assets, government institution, risk-oriented approach

Постановка проблеми. Нефінансові активи в державних установах займають ключову позицію серед активів загалом, саме тому необхідно контролювати, аналізувати, оцінювати та проводити моніторинг облікових та господарських процесів щодо їх надходження, руху, використання та вибуття. І як результат в установах державного сектору необхідно створювати відповідну систему внутрішнього аудиту, яка буде сформована з елементів націлених на об'єктивну оцінку діяльності установи та всіх процесів з метою дотримання законодавства, цільового використання бюджетних коштів, ефективності діяльності, управління ризиками з метою їх покращення та надання рекомендацій щодо вдосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемні питання щодо розвитку, становлення та запровадження внутрішнього аудиту досліджували як науковці, так і практики, які зробили значний внесок у становлення та формування внутрішнього аудиту в Україні. Зокрема Давидова Г., Каменська Т. [9], Корінько М., Назарова К., Петрик О., Семенець А. [14], Фізолоп О. [19] досліджували історичні аспекти становлення внутрішнього аудиту. Бержанір І.А., Гуцаленко Л.В., Мулик Т.О., Матвієнко Г.А., Твердохліб О., Линдюк О., Потеряйко С., Слободяник Ю.Б., Матієнко-Зубенко І.І., Мариніч І.О., Сиротенко Н.А. досліджували внутрішній аудит, як одну із складових ефективного управління суб'єктом господарювання.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Не применшуючи значення наукових дослідження та практичних рекомендацій на сьогодні залишається невирішеними та потребують подальшого дослідження напрями щодо побудови ефективної системи внутрішнього аудиту з використанням ризико-орієнтованого підходу.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження системи внутрішнього аудиту нефінансових активів в державних установах через наукові та практичні погляди щодо економічної сутності поняття «внутрішній аудит», «внутрішній контроль» з напрацюванням рекомендацій щодо їх вдосконалення та розвитку. А також узагальнення особливостей розвитку системи внутрішнього аудиту з виокремлення основних елементів внутрішнього контролю на основі ризико-орієнтованого підходу необхідно класифікувати ризики в управлінні державними фінансами.

Викладення основних матеріалів дослідження. Якщо державний аудит спрямований на аналіз фінансової та бюджетної звітності щодо нефінансових активів і є саме зовнішніми видом аудиту, то внутрішній аудит здійснюється внутрішніми користувачами облікової інформації. Варто відзначити, що п.3 ст.26 БКУ визначено, що розпорядники бюджетних коштів організують та забезпечують здійснення внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту [2].

Оскільки облікова політика є одним із ключових елементів організації бухгалтерського обліку в державних установах, то до процесу її формування та

застосування на практиці необхідно відноситися відповідально, що підтверджує той факт, що система внутрішнього контролю та облікова політика є взаємопов'язаними елементами [20, с.88].

Внутрішній контроль є комплексом заходів, які формуються та застосовуються для забезпечення дотримання законності та ефективності використання бюджетних коштів, досягнення результатів відповідно до встановленої теми, завдань, планів і вимог щодо діяльності розпорядника бюджетних коштів. А внутрішній аудит розглядається як діяльність, спрямована на удосконалення системи управління, внутрішнього контролю, запобігання фактам незаконного, неефективного та нерезультативного використання бюджетних коштів, виникнення помилок чи інших недоліків у діяльності розпорядника бюджетних коштів, а також передбачає надання належних висновків та рекомендацій [2].

В Глобальних стандартах внутрішнього аудиту визначено, що внутрішній аудит – незалежна, об'єктивна гарантія та консультативна служба, призначена для підвищення цінності та покращення діяльності організації. Він допомагає організації досягати своїх цілей шляхом застосування систематичного, дисциплінованого підходу до оцінки та підвищення ефективності процесів управління, управління ризиками та контролю [3].

Необхідно відзначити, що внутрішній аудит включає в себе внутрішній контроль, як комплекс заходів для формування ефективної системи управління. Саме для здійснення внутрішнього аудиту державні установи самостійно утворюють самостійний структурний підрозділ, який здійснює внутрішній аудит і який безпосередньо підпорядковується керівнику установи.

Відповідно до Порядку здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту основним завданням такого підрозділу є надання керівникові державної установи об'єктивних і незалежних висновків та рекомендацій щодо функціонування та удосконалення системи внутрішнього контролю, системи управління, а також запобігання фактам незаконного, неефективного та нерезультативного використання бюджетних коштів та інших активів, запобігання виникненню помилок чи інших недоліків у діяльності державних установ [12].

Слободяник Ю.Б. та Галас О.М. досліджуючи проблеми та перспективи розвитку внутрішнього державного аудиту в Україні відзначають, що незважаючи на тривалий період протягом якого відбуваються становлення організаційно-методичного забезпечення функціонування підрозділів внутрішнього аудиту в державному секторі, а також інтенсивного навчання їх співробітників, Державна аудиторська служба України продовжує фіксувати фінансові порушення, перелік і обсяг яких з року в рік залишаються незмінними.

Науковці обґрунтовують, що описана ситуація носить ознаки невідповідності докладених зусиль фактичним результатам реформування у сфері внутрішнього державного аудиту. І серед всіх причин виокремлюють такі, як: низький розмір заробітних плат працівників підрозділів внутрішнього аудиту, що не відповідає необхідним професійним компетентностям та досвіду; повсюдне

порушення принципу незалежності внутрішніх державних аудиторів, що негативно впливає на їх здатність виконувати значущі завдання; брак доступного навчання та підвищення кваліфікації, які б поєднували теоретичні знання та практичні кейси [15, с.212].

Бержанір І.А. досліджує ефективність діяльності внутрішнього аудиту на підприємствах та визначається рівнем його організації систему внутрішнього аудиту, організацією праці внутрішніх аудиторів та процесу здійснення внутрішнього аудиту [1, с.15].

Гуцаленко Л.В., Мулик Т.О. досліджуючи внутрішній контроль акцентують увагу, що ефективність управлінських рішень можна досягти лише при чіткому прогнозуванні, оптимальній системі організації бухгалтерського обліку, дієвому контролю та здійсненні діагностики, що сприятиме цільовому та ефективному використанню бюджетних коштів [5, с.32].

Твердохліб О., Линдюк О., Потеряйко С. під внутрішнім контролем розглядають сукупність заходів, вибраних керівником організації, які спрямовані на забезпечення виконання визначених цілей діяльності із одночасним забезпеченням законності та ефективності використання бюджетних коштів, а функціонує на практиці такий контроль завдяки сформованій системі таких взаємопов'язаних складових, як внутрішнє середовище, управління ризиками, заходи контролю, інформація та комунікація, моніторинг [18, с.11].

Варто відзначити, що визначена авторами сукупність взаємопов'язаних складових чітко відповідає елементам внутрішнього контролю, які визначені в Методичних рекомендаціях з організації внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів у своїх закладах та у підвідомчих бюджетних установах [11].

Матвієнко Г.А. досліджуючи перспективи розвитку взаємодії України з міжнародними фінансовими організаціями стверджує, що внутрішній контроль є дієвим інструментом для забезпечення належної організації роботи та оцінки будь-якого процесу чи виду діяльності, який дає змогу спрогнозувати на певний період діяльності окремих складових та в цілому підприємства з метою одержання фінансових результатів [10].

Сакун А.Ж. визначає, що внутрішній контроль підприємства посідає одне із ключових місць у системі інформаційного забезпечення потреб управління підприємницької діяльності, що дозволяє контролювати та оцінювати показники підприємства [13, с.107].

Проте Слободяник Ю.Б., Матієнко-Зубенко І.І., Мариніч І.О., Сиротенко Н.А. досліджуючи державний аудит як сучасний інструмент попередження корупції відзначають, що дотримання вимог щодо налагодження внутрішнього контролю у сфері запобігання корупції всіх суб'єктів державного сектору дозволить забезпечити якість та результативність превентивних заходів, що спрощуватиме подальший зовнішній аудит і контроль з боку спеціалізованих органів [16, с.163].

Отже, погоджуючись із напрацюваннями науковців доцільно визначити про важливість внутрішнього аудиту в системі управління установою загалом та нефінансовими активами зокрема.

Підтвердженням цьому є і те, що у Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022-2025 рр. відзначено, що залишається невирішеним питання щодо створення комплексної системи внутрішнього фінансового контролю в державних установах, яка забезпечувала б не тільки відповідність діяльності законодавство, але і за результатами забезпечувала удосконалення діяльності [17].

Внутрішній аудит в державному секторі - це процес незалежного та об'єктивного оцінювання діяльності державних установ, а зокрема коштами та бюджетними програмами для забезпечення результативності, ефективності та дотримання встановлених норм права. Основна мета внутрішнього аудиту - забезпечити своєчасний та адекватний контроль над управлінськими процесами, дотриманням нормативів та законодавства. Крім того, варто відзначити, що функції та призначення внутрішнього аудиту та внутрішнього контролю не варто зводити до єдиного.

Оскільки внутрішній контроль – це управління ризиками зі сторони керівництва установи, а внутрішній аудит – це вже оціночна діяльність не тільки функціонування процесів в установі, але і оцінка внутрішнього контролю також. В результаті діяльності внутрішнього аудиту в установі оцінюється система управління, фінансові звіти, ризики та внутрішні процеси.

Формуються та надаються рекомендації щодо покращення результативності та ефективності, а також можуть бути джерелом незалежної інформації для державних установ та громадськості. Внутрішній аудит допомагає зменшити виникнення ризикових операцій, запобігти корупції, забезпечити виконання законодавчих вимог і покращити загальну ефективність управління в державному секторі. Слободяник Ю.Б., Матієнко-Зубенко І.І., Мариніч І.О., Сиротенко Н.А. на основі аналізу вимог чинних стандартів ISSAI запропонували алгоритм державного аудиту антикорупційної політики в якому виділяють 4 етапи, а саме планування, основний етап, етап підготовки висновку та контрольний етап [16, с.164].

Зюман С. та Яковлева Т. відзначають, що діяльність з внутрішнього аудиту представлена циклічністю організаційних заходів, а саме: планування діяльності з внутрішнього аудиту; планування та виконання аудиторського дослідження; звітування за результатами досягнення мети аудиторського дослідження; відстеження результатів упровадження аудиторських рекомендацій, які систематизовано та узагальнено в методичку проведення внутрішнього аудиту в державному секторі [7, с.40].

Оскільки внутрішній контроль є одним із ключових механізмів ефективної діяльності установи та цільового використання бюджетних коштів, що і підтверджується «Методичними рекомендаціями з організації внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів у своїх закладах та у підвідомчих бюджетних установах». Зокрема визначено, що внутрішній контроль слід

розуміти не як окрему подію чи обставину, а як цілісний процес, який здійснюється керівництвом та працівниками установи постійно, але з дотриманням певних процедур [11].

Внутрішній контроль розглядається як елемент фінансового управління, саме тому доцільним буде визначити які можуть бути загрози та рівень їх впливу на управління в державних установах.

Класифікують ризики за такими ознаками, як за джерелами виникнення (внутрішні та зовнішні), за природою (фінансові, операційні та стратегічні ризики), за часовими рамками (короткострокові та довгострокові ризики) [4].

Івченко І. досліджуючи ризики, класифікує їх за різними ознаками, а саме:

- ✓ за родом небезпеки: техногенні; природні; змішані;
- ✓ за характером діяльності: підприємницькі; фінансові; комерційні; інвестиційні; промислові; професійні;
- ✓ за природою об'єктів: майнові; ризики спричинення збитків життю і здоров'ю громадян;
- ✓ за характером обліку ризику: внутрішні; зовнішні;
- ✓ за часом виникнення: короткострокові; постійні;
- ✓ за часом дії: ретроспективні; поточні; перспективні;
- ✓ за характером наслідків: чисті; спекулятивні;
- ✓ за ступенем: допустимі; критичні; катастрофічні [8].

Я.І. Єлейко, О.І. Єлейко, К.Є. Раєвський досліджують ризики:

- ✓ за масштабом впливу: глобальний; локальний;
- ✓ за аспектами (сферами): соціальний; економічний; юридичний; політичний; медикобіологічний;
- ✓ за мірою ризиконасиченості рішень (за рівнем втрат): мінімальний; середній; оптимальний; максимальний; критичний; катастрофічний;
- ✓ за типами: раціональний (обґрунтований); нераціональний (необґрунтований); авантюристський (азартний);
- ✓ за часом (моментом) прийняття ризикованих рішень: випереджувальний; своєчасний; запізнений;
- ✓ щодо ситуації: невизначені (на умовах невизначеності); конкурентні (на умовах конфлікту чи конкуренції);
- ✓ за видами: виробничий; фінансовий; інвестиційний; ринковий; портфельний [6].

Тому необхідним буде систематизувати та узагальнити основні ризики в фінансовому управлінні державними установами з використанням класифікаційних ознак, які подано на рис.1.

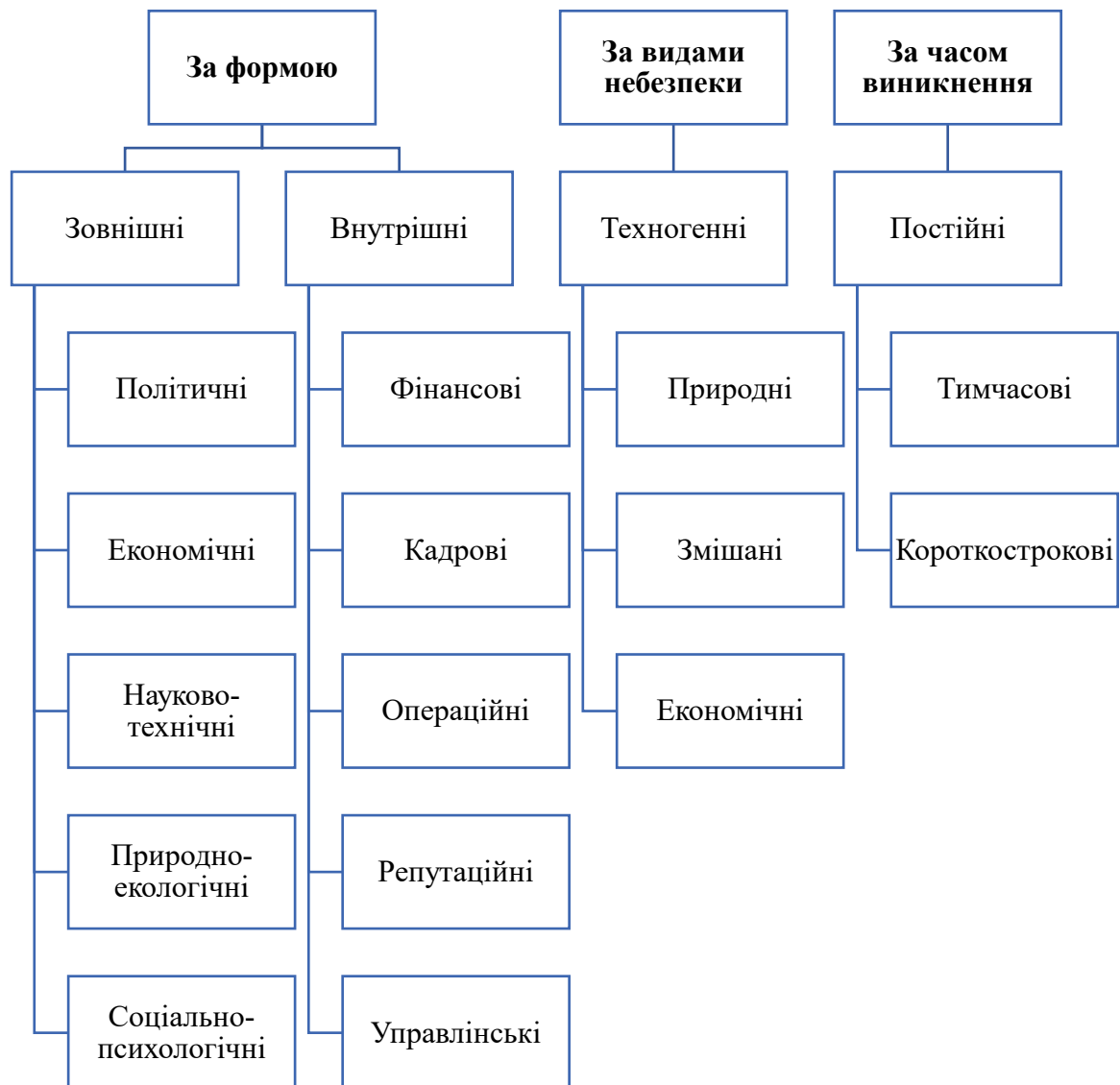

Рис.1. Узагальнена класифікація ризиків в фінансовому управлінні державними установами

Джерело: сформовано автором на основі [5, 6,8]

В результаті ідентифікації та класифікації ризиків можна здійснити оцінку внутрішнього середовища для проведення ефективного внутрішнього контролю через формування відповідних механізмів контролю, управління, оцінки, моніторингу та комунікації.

На основі зазначеного систематизовано, узагальнено та запропоновано основні елементи системи внутрішнього аудиту нефінансових активів державних установ, яка узагальнена на рис.2.

Рис.2. Система внутрішнього контролю на основі ризико-орієнтованого підходу в державних установах

Джерело: сформовано автором на основі [11]

Система внутрішнього контролю має формуватися з планування, визначення ризиків, ідентифікації ризиків та матриці оцінки ризиків, але в основу формування такої системи також покладено саме ті елементи, які визначені в Методичні рекомендації з організації внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів у своїх закладах та у підвідомчих бюджетних установах. Зокрема на рис.2 вони подано, але доцільно їх ідентифікувати, як внутрішнє середовище (середовище контролю), управління ризиками, заходи контролю, моніторинг, інформація та комунікація [11].

Висновки та перспективи подальших досліджень. За результатами дослідження системи внутрішнього аудиту нефінансових активів в державних установах проаналізовано наукові та практичні погляди щодо економічної сутності поняття «внутрішній аудит», «внутрішній контроль». Зокрема узагальнено, що внутрішній контроль – це управління ризиками зі сторони керівництва установи, а внутрішній аудит – це вже оціночна діяльність не тільки функціонування процесів в установі, але і оцінка внутрішнього контролю також.

Встановлено, що основною метою внутрішнього аудиту - забезпечення своєчасного та адекватного контролю над управлінськими процесами, дотримання нормативів та законодавства. А також систематизовано та запропоновано класифікацію ризиків в управлінні державними фінансами на основі ризико-орієнтованого підходу

Систематизовано, узагальнено та запропоновано такі основні елементи системи внутрішнього аудиту нефінансових активів державних установ, як планування, визначення ризиків, ідентифікація ризиків та формування матриці оцінки ризиків. Проте проблемними та дискусійними залишаються питання щодо оцінки ризиків в системі внутрішнього аудиту щодо ймовірності настання та рівня впливу за результатами настання ризику. Тобто одним із напрямів подальших досліджень щодо особливостей розвитку внутрішнього аудиту в державних установах має бути дослідження особливостей рейтингування ризиків та здійснення картування ризиків, які впливають на систему внутрішнього аудиту.

Список використаних джерел

1. Бержанір І.А. Роль внутрішнього аудиту у системі управління підприємством. *Modern Economics*. 2023. № 37(2023). С. 11-16. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/13803/1/berhanir.pdf>
2. Бюджетний кодекс України №2456-VI від 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 02.10.2023)
3. Глобальні стандарти внутрішнього аудиту. URL: https://www.theiia.org/globalassets/site/standards/globalinternalauditstandards_2024january9_printable.pdf
4. Гнилицька Л. В. Інформаційне забезпечення ризиками підприємницької діяльності: обліковий аспект. *Економічні інновації*. 2014. № 57. С. 88–100.
5. Гуцаленко Л.В., Мулик Т.О. Внутрішній аудит та діагностика в системі державного фінансового контролю та управління діяльністю бюджетної установи. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. № 4. 2018 (32). С. 31—45.
6. Єлейко Я.І., Єлейко О.І., Раєвський К.Є. Інвестиції, ризик, прогноз. *Львів: Львівський банківський інститут Національного банку України*. 2000. 176 с.
7. Зюман С., Яковлева Т. Методичні підходи проведення внутрішнього аудиту в державному секторі. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : військові та технічні науки*. 2021. Т. 86. № 4. URL: https://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/military_tech/article/view/862 (дата звернення : 24.03.2024)
8. Івченко І.Ю. Економічні ризики: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 304 с
9. Каменська Т. О. Внутрішній аудит: виникнення та розвиток. *Статистика України*. 2015. № 4. С. 60–68.
10. Матвієнко Г.А. Розвиток і перспективи взаємодії України з міжнародною організацією вищих органів фінансового контролю. *Науковий вісник Академії муніципального управління: Серія "ЕКОНОМІКА"*. Випуск 2. 2014. С. 95-104.
11. Методичні рекомендації з організації внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів у своїх закладах та у підвідомчих бюджетних установах : Наказ Міністерства фінансів України від 14.09.2012 № 995 (зі змінами, внесеними згідно з Наказом Мінфіну від 10.12.2014 № 1200). URL : <http://dkrs.kmu.gov.ua/kru/uk/publish/article/106386>.
12. Порядок здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту: постанова Кабінету міністрів України від 28.09.2011 №1001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-2011-%D0%BF#Text>
13. Сакур, А. (2024). Внутрішній контроль в системі інформаційного забезпечення потреб управління підприємства. *Scientific Collection «InterConf+»*, (41(185), с. 107–116.
14. Семенець А. О. Історико-компаративний аналіз становлення інституту внутрішнього аудиту. *Проблеми економіки*. 2018. №4. С. 330–337. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2018-4-330-337>

15. Слободяник Ю. Б., Галас О.М. Проблеми та перспективи розвитку внутрішнього державного аудиту в Україні. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія "Економіка"* : збірник наукових праць / гол. ред. Т.В. Черничко. - Мукачево : МДУ, 2020. Випуск 1(13). С. 212-221
16. Слободяник, Ю. Б., Матієнко-Зубенко, І. І., Мариніч, І. О., Сиротенко, Н. А. (2020). Державний аудит як сучасний інструмент попередження корупції. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 3(34), 158–166. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v3i34.215465>
17. Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2022-2025 рр.: Розпорядження Кабінету міністрів України від 29.12.2021 №1805-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-2021-%D1%80#Text>
18. Твердохліб О., Линдюк, О., Потеряйко С. (2023). Роль внутрішнього аудиту та контролю у реформуванні державного управління в Україні. *Науковий вісник: Державне управління*, (2 (14), 6–18. [https://doi.org/10.33269/2618-0065-2023-2\(14\)-6-18](https://doi.org/10.33269/2618-0065-2023-2(14)-6-18)
19. Філозоф О. Внутрішній аудит та внутрішній контроль: розмежування понять. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : економіка, управління та адміністрування*. 2009. № 4(50). С. 177–181.
20. Цятковська, О. Облікова політика, як інструмент управління нефінансовими активами державних установ. *Вчені записки Університету «КРОК»*, 2023. (3(71), с. 85–91.

References

1. Berzhanir I.A. (2023) Rolj vnutrishnjogho audytu u systemi upravlinnja pidpryjemstvom [The Role of Internal Audit in the Enterprise Management System]. *Modern Economics*. № 37(2023). P. 11-16. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/13803/1/berhanir.pdf> [in Ukraine].
2. Bjudzhetnyj kodeks Ukrainy (2021) [Budget Code of Ukraine 2021 (Verkhovna Rada of Ukraine)]. *Ofitsijnyy sayt Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> [in Ukraine].
3. Ghlobaljni standarty vnutrishnjogho audytu [Global standards of internal audit] URL: https://www.theiia.org/globalassets/site/standards/globalinternalauditstandards_2024january9_printable.pdf
4. Ghnylycjka L. V. (2014) Informacijne zabezpechennja ryzykamy pidpryjemnyckoji dijajlnosti: oblikovyj aspekt [Information provision of business risks: accounting aspect]. *Ekonomichni innovaciji*. 2014. № 57. P. 88–100. [in Ukraine].
5. Ghucalenko L.V., Mulyk T.O. (2018) Vnutrishnij audyt ta diagnostyka v systemi derzhavnogho finansovogho kontrolju ta upravlinnja dijajlnistju bjudzhetnoji ustanovy [Internal audit and diagnostics in the system of state financial control and management of the activities of the budget institution]. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualjni pytannja nauky i praktyky*. № 4. (32). P. 31—45. [in Ukraine].
6. Jelejko Ja.I., Jelejko O.I., Rajevskij K.Je. (2000) Investyciji, ryzyk, proghnoz [Investments, risk, forecast]. *Ljviv: Ljvivskij bankivskij instytut Nacionaljnogho banku Ukrainy*. 176 p. [in Ukraine].
7. Zjuman S., Jakovljeva T. (2021) Metodychni pidkhody provedennja vnutrishnjogho audytu v derzhavnomu sektori [Methodical approaches to internal audit in the public sector]. *Zbirnyk naukovykh pracj Nacionaljnoji akademiji Derzhavnojiprykordonnoji sluzhby Ukrainy. Serija : vijskovi ta tekhnichni nauky*. T. 86. №4. URL: https://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/military_tech/article/view/862 (data zvernennja : 24.03.2024) [in Ukraine].
8. Ivchenko I.Ju. (2004) Ekonomichni ryzyky [Economic risks]: navch. posib. K.: Centr navchaljnoji literatury, 2004. 304 p. [in Ukraine].
9. Kamensjka T. O. (2015) Vnutrishnij audyt: vynykennja ta rozvytok [Internal audit: emergence and development]. *Statystyka Ukrainy*. № 4. P. 60–68. [in Ukraine].

10. Matvijenko Gh.A. (2014) Rozvytok i perspektyvy vzajemodiji Ukrajiny z mizhnarodnoju orghanizacijeu vyshhykh orghaniv finansovogho kontrolju. *Naukovyj visnyk Akademiji municypal'nogho upravlinnja: Serija "EKONOMIKA"*. Vypusk 2. P. 95-104. [in Ukraine].
11. Metodychni rekomendaciji z orghanizaciji vnutrishnjogho kontrolju rozporjadnykamy bjudzhetnykh koshtiv u svojkh zakladakh ta u pidvidomchykh bjudzhetnykh ustanovakh (2012) [Methodological recommendations on the organization of internal control by managers of budget funds in their institutions and sub-departmental budget institutions], zatverdzhene Nakazom MFU vid 14.09.2012 № 995 (zi zminamy, vnesenymy zghidno z Nakazom Minfinu vid 10.12.2014 № 1200). URL : <http://dkrs.kmu.gov.ua/kru/uk/publish/article/106386> (data zvernennia 05.09.2023) [in Ukraine].
12. Cabinet of Ministers of Ukraine (2011) Porjadok zdzijsnennja vnutrishnjogho audytu ta utvorennja pidrozdiliv vnutrishnjogho audytu: Postanova Kabinetu ministriv Ukrajiny vid 28.09.2011 №1001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-2011-%D0%BF#Text> [in Ukraine].
13. Sakun, A. (2024). Vnutrishnij kontrolj v systemi informacijnogho zabezpechennja potreb upravlinnja pidpryjemstva Internal control in the system of information support for enterprise management needs]. *Scientific Collection «InterConf+»*, (41(185), p. 107–116. [in Ukraine].
14. Semenej A. O. (2018) Istoryko-komparatyvnyj analiz stanovlennja instytutu vnutrishnjogho audytu [Historical and comparative analysis of the establishment of the internal audit institute]. *Problemy ekonomiky*. №4. P. 330–337. [in Ukraine].
15. Slobodjanyk Ju. B., Ghalas O.M. (2020) Problemy ta perspektyvy rozvytku vnutrishnjogho derzhavnogho audytu v Ukraini [Problems and prospects for the development of internal state audit in Ukraine] . *Naukovyj visnyk Mukachivskogho derzhavnogho universytetu. Serija "Ekonomika" : zbirnyk naukovykh pracj / ghol. red. T.V. Chernychko. - Mukachevo : MDU, Vypusk 1(13). P. 212-221. [in Ukraine].*
16. Slobodjanyk, Ju. B., Matijenko-Zubenko, I. I., Marynich, I. O., Syrotenko, N. A. (2020). Derzhavnyj audyt jak suchasnyj instrument poperedzhennja korupciji [State audit as a modern tool to prevent corruption]. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 3(34), P.158–166. [in Ukraine].
17. Cabinet of Ministers of Ukraine (2021) Strateghija reformuvannja systemy upravlinnja derzhavnymy finansamy na 2022-2025 rr.: Postanova Kabinetu ministriv Ukrajiny vid 29.12.2021 №1805-p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-2021-%D1%80#Text> [in Ukraine].
18. Tverdokhlib O., Lyndjuk, O., Poterjajko S. (2023). Rolj vnutrishnjogho audytu ta kontrolju u reformuvanni derzhavnogho upravlinnja v Ukraini [The role of internal audit and control in the reform of public administration in Ukraine]. *Naukovyj visnyk: Derzhavne upravlinnja*, (2 (14), P.6–18. [in Ukraine].
19. Filozop O. (2009) Vnutrishnij audyt ta vnutrishnij kontrolj: rozmezhuвання ponjatj [Internal audit and internal control: distinguishing concepts]. *Visnyk Zhytomirskogho derzhavnogho tekhnologhichnogho universytetu. Serija : ekonomika, upravlinnja ta administruvannja*. № 4(50). P. 177–181. [in Ukraine].
20. Tsiatkovska, O. (2023) Oblikova polityka, jak instrument upravlinnja nefinansovymy aktyvamy derzhavnykh ustanov [Accounting policy as a tool for managing financial assets of state institutions]. *Vcheni zapysky Universytetu «KROK»*, (3(71), p. 85–91. [in Ukraine].